

NVE
nve@nve.no

Vår referanse:
1110653502/4159727

Ansvarlig advokat:
Kathrine Lien Mjell

Dato:
24. mars 2025

KLAGE TIL ENERGIDEPARTEMENTET PÅ VEDTAK OM EKSPROPRIASJON OG VEDTAKELSE AV DETALJPLAN – DERES REF: 202402331-52 OG 202217394-88

1. Innledning

Jeg viser til vedtak om ekspropriasjon av 3. mars 2024.

På vegne av grunneierne Jarle Skartun og Erik Kvåle, påklages med dette ekspropriasjonsvedtaket. Klagefristen er 3 uker fra mottakelse av vedtaket, som tidligst vil være i dag.

Som følge av at godkjenningen av detaljplanen bygger på det samme ekspropriasjonsvedtaket, så påklages også dette.

Det gjøres gjeldende at det foreligger saksbehandlingsfeil, i tillegg til rettsanvendelsesfeil og uriktige / mangelfulle vurderinger av faktum. Vedtaket er ikke tilstrekkelig begrunnet.

Jeg vil i det følgende kort oppsummere de viktigste klagegrunnene. Det tas forbehold om å supplere disse.

NVE har begrunnet sine vedtak i dokumentet «bakgrunn for vedtak». NVE har her i hovedsak begrunnet vedtakelsen av detaljplanen. Selve begrunnelsen som knytter seg til vedtak om ekspropriasjon er svært kort, og nevner få av de problemstillinger som grunneierne har tatt opp. Flere av problemstillingene er imidlertid nevnt under begrunnelsen for vedtakelsen av detaljplanen, og NVEs vurderinger her kommenteres derfor. En legger til grunn at NVEs vurderinger er likelydende.

2. Kort vedrørende det rettslige utgangspunktet

Ved ekspropriasjon er det en forutsetning at fordelene overstiger ulempene, jfr. ervervsloven § 2 (2). ved denne interesseavveiningen skal det tas hensyn til alle skader og ulemper som tiltaket kan få. Jeg viser eksempelvis til kommentarutgaven (juridica), hvor det fremgår at

«Samtlige skader og ulemper skal avveies mot den nytte (det gagn) ekspropriasjonen vil medføre.»

og

«Når det gjelder de forhold som må tale for ekspropriasjon, er stillingen derfor en noe annen enn når det gjelder forhold som taler mot ekspropriasjon. For det siste punkts vedkommende skal det som nevnt legges vekt på samtlige, også individuelle og spesielle, forhold som taler mot ekspropriasjon.»

Det følger av oreigningsloven § 2 at det kan eksproprieres «så langt det trengs». Dette innebærer at det ikke skal erverves mer arealer eller flere rettigheter enn det som faktisk er nødvendig for gjennomføring av tiltaket. Tilsvarende følger av interesseavveiningen som skal foretas etter 2. ledd.

3. Hvorvidt det skal erverves grunn eller rettigheter fra Erik Kvåle

Fra Erik Kvåle skal det kun erverves arealer for fremføring av en vei som skal benyttes i anleggsvirksomheten.

NVE skriver i denne forbindelse:

«E. Kvåle stiller videre spørsmål om hvorvidt Sygnir har behov for eiendomsrett til adkomstveien, og skriver at en bruksrett vil være tilstrekkelig for formålet. NVE presiserer at formålet med veien er å sikre tilgang til transformatorstasjonen i beredskapssituasjoner og ved utskifting av transformator. Gitt transformatorstasjonenes samfunnskritiske funksjon, mener vi at det foreligger god grunn til at Sygnir skal ha eiendomsrett til den konsesjonsgitte veien for å sikre tilgang i akutte situasjoner. Vi viser til vår vurdering av adkomstveien i kapittel 3.3.10.2 i "Bakgrunn for vedtak" og kapittel 4.3.2 i dette dokumentet.»

Erverv av veirett til stasjonen er en tilleggsrettighet. Formålet med ekspropriasjonen er ikke å bygge vei eller å drifte denne, men å etablere en trafostasjon. Det er kun nødvendig å erverve veirett for å kunne etablere veien. Det er derfor da også vanlig at nettselskaper kun erverver veirettigheter som er nødvendig for å drifte deres installasjoner, og ikke eiendomsretten til grunnen under veien.

Vi kan ikke se at det stiller seg annerledes i denne saken. For Sygnir vil det ikke ha noen betydning om grunnen under veien eies av dem eller ikke. De skal kun etablere en vei, og det er ikke aktuelt at andre skal kunne benytte seg av denne. Sygnir har like trygg og god tilkomst via den veien de selv etablerer, uavhengig av om de er eier av grunnen under eller ikke. Hvilken samfunnsnyttig funksjon stasjonen har, er her uten interesse. Det er ingen funksjoner Sygnir har behov for som de ikke kan få ved å begrense ervervet til å være en bruksrett.

I dette tilfellet har grunneier dessuten behov for tilkomst over veien, og det vil sannsynligvis være behov for at han kan ferdes på veien for å drifte arealene langs denne. Arealet kan således ikke stenges av på noen måte mot grunneiers egen bruk.

I tillegg kommer den usikkerhet som foreligger rundt veiadkomsten til stasjonen. Statens Vegvesen har meldt at de ikke gir tillatelse til permanent bruk av denne veien. I tillegg er det aktuelt å stenge dagens avkjørsel fra riksveien. Her er mye usikkerhet som kan medføre at denne veien ikke vil bli liggende permanent, selv om Sygnir ønsker det. Det blir da ikke riktig at grunneier likevel skal måtte avstå arealene permanent. For grunneier har dette vesentlig betydning, og jeg kan ikke se at NVE sin vurdering her er tilstrekkelig.

4. Vedrørende dagens tilkomst til trafostasjonen

SVV har vært tydelig på at dagens avkjørsel fra riksveien vil bli stengt.

Dette er et forhold som må hensyntas når det vurderes om det skal gis samtykke til ekspropriasjon som forutsetter fortsatt bruk av den aktuelle avkjørselen. NVE legger på side 11 vekt på at det ikke er «besluttet» at avkjørselen skal stenges. Det kan ikke være nødvendig at det faktisk foreligger et vedtak om stenging.

Videre legger NVE til grunn at Sygnir har uttalt at alternativ tilkomst via Avsølevegen og over Kvåle bru er «akseptabelt». Dette stemmer ikke. Sygnir har vært tydelig i sin uttalelse til høringsinnspillene på at slik adkomst ikke vil være akseptabel. Det fremgår av Sygnir sine merknader til uttalelsen at den alternative tilkomsten, som vil være aktuell når avkjørselen til riksveien stenges, «ikke er en fullverdig erstatning for dagens tilkomstløsning». De skriver også at det vil «bli utfordrende å benytte Kv. 18 til inntransport av store og tunge spesialtransporter», og at «det ikke er akseptabelt med en fremtidig tilkomst til en samfunnskritisk installasjon fra Fv.5614».

Når SVV i sin høringsuttalelse er så tydelige på at denne skal stenges, og at det må vurderes andre tilkomstløsninger, så må NVE foreta en konkret vurdering av hvilken virkning dette vil få for bruken av arealene, og om det vil medføre andre ulemper, behov for flere rettigheter, eller medføre større kostnader enn det som så langt er kjent.

Fordelene med ekspropriasjon må overstige ulempene. Med fordeler menes den samfunnsnyttige fordelene. En har ikke oversikt over den faktiske samfunnsnyttige fordelene før en har tatt en faktisk vurdering av alle konsekvenser og kostnader. Dette forutsetter en helhetsvurdering av alle fordeler og ulemper. Ikke kun de NVE har ansvaret for å gi tillatelse til.

5. Vedrørende den midlertidige avkjørselen til stasjonsområdet

NVE skriver at

«Vi legger til grunn at Sygnir har, eller vil skaffe seg, nødvendige tillatelser etter annet lovverk. Det er konsesjonær sitt ansvar å sørge for å skaffe seg andre tillatelser, herunder fra vegmyndighetene»

SVV presiserer i sin uttalelse at de ikke vil gi tillatelse til permanent avkjørsel fra riksveien til ny tilkomst til trafostasjonen.

Dette har også betydning for bruken av Avsølevegen og Kvåle bru til fremtidig permanent tilkomst, jfr. overfor.

Dersom det kun gis tillatelse til midlertidig avkjørsel, så er det også kun behov for erverv av areal til midlertidig avkjørsel, og arealene kan tilbakeføres til frukthage i etterkant av tiltaket.

Dette har direkte innvirkning på vurderingen av om det skal gis tillatelse til ekspropriasjon. Det presiseres på nytt at den totale samfunnsnyttens ved ekspropriasjon må vurderes. Det er da ikke tilstrekkelig å bare vise til at konsesjonæren har ansvaret for å søke tillatelse fra veimyndigheter. Oppnås ikke tillatelse, får det direkte innvirkning på behovet for ekspropriasjon.

6. Bruk av matjord

Kommunen har behandlet søknad om tillatelse til nydyrking. Som følge av myren, er det kun gitt tillatelse til oppdyrking på deler av arealene ved Vatnasete. Dette medfører at det er betydelige mengder med jord som må plasseres andre steder.

NVE skriver at ivaretagelsen av dyrket jord ikke «er avgjørende for ekspropriasjonssaken».

Det påpekes igjen viktigheten av å vurdere alle fordeler og ulemper med tiltaket. En kan ikke ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til ekspropriasjon vektlegge som positivt at en dyrker opp nytt areal, når dette ikke er avklart.

Jarle Skartun ønsker oppdyrking av arealer i Kvålshagane. Det registreres at NVE skriver at NVE mener at alternativ plassering kan løses gjennom avtale mellom Sygnir og Skartun. Det hadde vært positivt, men Skartun har så langt ikke mottatt noen henvendelse fra Sygnir om alternativ plassering av matjord.

Erik Kvåle har påpekt at det ikke er åpnet opp for nydyrking på hans arealer. NVE skriver på side 6 i bakgrunnen for vedtak at de

«forventer at Sygnir sørger for at matjordressursene i det aller vesentligste blir ivaretatt og legger til rette for at de fortsatt kan benyttes til landbruksformål. Dette inkluderer også matjord på E. Kvåles eiendom, gnr. 23, bnr. 42, jf. ordlyden i vilkår nr. 13 i konsesjonen.»

Det er uklart hva NVE mener med dette. For Erik Kvåle er det selvsagt en forutsetning at jorden reetableres på arealer som han eier og kan disponere, og ikke på naboen Skartuns eiendom. Dette har også betydning i forhold til den samlede helhetsvurderingen som skal foretas.

7. Vedrørende tilpasning til kulvert

Det er viktig for grunneierne å ha tilkomst til arealene for traktor med tilhenger også etter gjennomføringen av tiltaket. Kulverten skal sikre slik tilkomst. Det er fra denne siden påpekt at for at dette skal la seg gjennomføre, uten at en kommer opp i taket på kulverten, så må terrenget utenfor kulverten være flatt i en lengde på minimum 7,8 meter.

NVE kommenterer ikke dette, men viser til at det vil være en stigning på 1:6, og at en da fremdeles vil ha tilkomst. De mener at Sygnirs skisse er «realistisk». Videre skriver de at

«Vi viser til at Sygnir i sine merknader til uttalelsene skriver at det skal gjøres tilpassing mot eksisterende kulvert for landbrukstilkomst og turveg»

En kan ikke se hvilken betydning de totale stigningsforholdene vil ha. Poenget fra denne siden er at området utenfor kulverten må være flatt. En kan ikke påbegynne en stigning her. Da vil en ikke klare å komme seg over tilkomstveien som Sygnir vil etablere, slik skissen viser. Hvordan Sygnir da skal klare å «gjøre tilpasninger» er ikke avklart.

Også dette er et tema som må være avklart før det kan gis ekspropriasjonstillatelse. Jeg viser igjen til den helhetsvurderingen som skal foretas.

8. Vedrørende tilkomst til Jarle Skartuns restarealer

I våre merknader til søknad om ekspropriasjon, er det påpekt at det er behov for tilkomst til jordbruksarealene på motsatt side av riksveien, herunder for transport av dyr og annet. Det er anlagt kulvert under riksveien for å sikre en samlet drift av eiendommen. Dersom grunneier mister denne veitilkomsten, vil det få stor betydning for den fremtidige driften av eiendommen. Som kjent er det planlagt en stenging av avkjørselen fra riksveien, og grunneier har ikke reelle omkjøringsalternativer som sikrer en økonomisk forsvarlig drift av arealene på denne siden av veien dersom kjøreadkomsten via kulverten også forsvinner. Grunneier har bruk for tilkomst og gjennomkjøring, både via kulvert og over gnr. 43 bnr. 92, for å nå i eiendom også på vestsiden av Sogndalselven (Kvålshagane /Kvålsørehagane). Disse eiendommene nyttes aktivt i drift av eiendommen kombinert med arealene nærmere driftssenteret.

Det er påpekt at at Sygnir / NVE må se på mulighetene for å opprettholde veitilkomsten, herunder om stasjonen eventuelt kan plasseres på en annen måte / nærmere riksveien, i dialog med Statens Vegvesen, eventuelt om stasjonsområdet kan reduseres.

Denne problemstillingen er ikke nevnt med et ord i vedtaket fra NVE, og er en åpenbar mangel ved vedtaket. Dette er en reell og viktig problemstilling hvor tilpasningsmuligheter må vurderes.

Jeg gjør oppmerksom på at vi i februar også sendte et brev til Sygnir knyttet til eventuelle muligheter for minnelig løsning. Også der ble behovet for fortsatt veitilkomst via kulvert adressert. Sygnir har ikke besvart brevet.

Når det gjelder den fysiske plasseringen av stasjonen, påpekes fra denne siden at Sygnir ikke har søkt SVV om tillatelse til å plassere stasjonen nærmere enn 20 meter. Hvorvidt SVV vil akseptere det, vet en ikke. Å få den plassert lengre opp mot veien vil kunne være én av flere mulige måter å redusere ulempene for grunneier. Det er mangel ved vedtaket at dette likevel ikke er vurdert. Konsesjonen er ikke til hinder for en slik plassering.

9. Øvrige tema

På side 11 i dokumentet skriver NVE at

«Vi konstaterer at det ikke lenger skal etableres midlertidig riggområde på arealer som skal tilbakeføres til dyrka mark etter anleggsperioden, og mener detaljplanen oppfyller kravet om å beskrive istandsetting og tilbakeføring.»

En er fra denne siden usikker på hva som menes med dette. Grunnervervskartet viser dyrket mark som skal benyttes midlertidig, men som skal tilbakeføres til dyrket mark i etterkant.

10. Avslutning

Vi ber om å bli holdt oppdatert i behandlingen av denne klage, og å få oversendt eventuelle merknader fra Sygnir til kommentarer.

Med vennlig hilsen
Harris Advokatfirma AS

Kathrine Lien Mjell
Advokat / Partner
klm@harris.no
938 30 000